

Николай Аретов

Институт за литература, Българска академия на науките
naretov@bas.bg

Няколко пародийни истории на България (Райко Алексиев, Христо Бръзицов, Асен Христофоров, Георги Константинов, Николай Генчев)

Nikolay Aretov

Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences

Some travestied histories of Bulgaria

**(Rayko Alexiev, Hristo Brazitsov, Asen Hristoforov, Georgi
Konstantinov, Nikolay Genchev)**

Abstract

This paper presents almost all of the most important travestied histories of Bulgaria written in 20 century. They present the past of the nation in different ways, some of them prefer to make fun with the great figures and events (Rayko Alexiev, Hristo Brazitsov, Nikolay Genchev) and to amuse the public with ethno-physiological reasoning, other (Georgi Konstantinov, Rumen Daskalov) put a strong criticism on the previous historiography, other present their narratives as fictional literature (Asen Hristoforov). The paper discusses to what extent and which of them are part of the popular literature, and what was the intention of the authors; it compares Hristoforov's text with other texts on the same topic; and also offers some observations on the illustrations drawn by R. Alexiev and H. Brazitsov for their books, and by Alexander Bozhinov for Brazitsov's book, and Todor Tsonev for Konstantinov's book.

Keywords: History; Parody; Popular culture; caricatures; Rayko Alexiev; Hristo Brazitsov; Nikolay Genchev; Georgi Konstantinov; Rumen Daskalov; Asen Hristoforov

Хумористичните истории на България е интересна и важна тема, която привлича внимание от различни гледни точки. По-край заниманията си с Ас. Христофоров и Р. Алексиев постепенно стигнах до нея и ми се струваше, че тя не е интерпретирана достатъчно задълбочено. След това достигнах до статията на Нина Димитрова „Хумористичните истории на България“, която разглежда „Хумористична история на българите“ (1928) на Христо Бръзицов, „Весела история за българския народ“ (1928) на Георги Църковски, „Хумористична история на България“ (1937) на Райко Алексиев, „Антиистория славянобългарска“ (1986/1991) на Георги Константинов, „Краткосмешна история на България“ (1990) на Николай Генчев и „История на Болгария“ (1999) на Иван Кулеков.

В някаква степен това изследване поохлади ентузиазма ми, тъй като то представя добре развитието на жанра и в голяма степен достига до изводите, към които се бях насочил. Тук ще се опитам да предложа някакви допълващи разсъждения, да продължа наблюденията с две непубликувани приживе на автора творби на Христофоров, а и да маркирам развитието с друга – на Р. Даскалов от 2011 г., която, според мен, заслужава специално внимание. Ще се опитам да се насоча и към авторските илюстрации към книгата на Р. Алексиев, при които пародията е насочена и към други обекти.

Н. Димитрова основателно обобщава в началото: „Всички те (хумористичните истории) са паралелни исторически разкази, които целят да *пародират официалния исторически дискурс*; да *осмеят конкретното „настояще“* чрез формата и средствата на популярно „историческо четиво“; да *противодействат на митотворческите напъни* за величаене на миналото чрез *дегероизацията* и *десакрализацията* му; и накрая – и просто да *забавляват.*“ (Димитрова 2021, курс. мой Н. А.) И малко по-долу „Един от обектите на хумористичните истории е народопсихологията на българина...“ (курс. Н. Д.) Безспорно е така, а авторката предлага и конкретни наблюдения върху съвременните на хумористичните истории тенденции в историографията, издателската практика и в доминиращите по това време обществени настроения.

По отношение на първите две-три истории е възможно изброените цели да се пренаредят и на преден план да се изведе

това *просто да забавляват*. А забавлението обикновено се осъществява, когато се следват желанията и настроенятия на публиката, не толкова когато се върви срещу тях. В този смисъл хумористичните истории са част от популярното мислене, ще рече – от популярната култура. Те могат да бъдат разглеждани и като обединени в по-голяма цялост рафинирани елементи от народната смехова култура, бих казал дори на вицовете. Авторите на хумористични истории несъмнено внушават свои идеи на читателите, но не по-малко несъмнено искат да им се харесат, бих казал дори – да им продадат своя продукт. И с тази цел черпят от ресурсите на актуалния фолклор.

Както е известно поне от Бахтин, всъщност много по-рано,

Отецъ Пансий

... О неразумие и юроде,
 поради что се срамишь да се
 наречешъ болгаринъ и не ча-
 тешъ по свой езикъ и не ду-
 машъ*? ...

(1762 година)

народна-
 та смехо-
 ва култура
 по-правило
 преобръща
 йерархии-
 те и пародира
 утвърдените
 представи.
 При хумористични-
 те истории
 това преобръщане де-
 монстрира
 една по-об-
 ща особе-
 ност, която
 важи и за
 другите ху-
 мористич-
 ни жанрове
 и текстове
 – пароди-
 рането не
 отхвърля,

то фамиализира, интимизира (ако се опитам да използвам термина на М. Хърцфелд). К а з а н о по-конкретно – в общия случай пародирането на патриотичната митология в никакъв случай не се усъмнява в патриоти-

зма сам по себе си, то просто предлага друг негов вариант. Така илюстрациите, показващи Паисий (на Ал. Божинов към книгата на Бръзицов и на Р. Алексиев към собствената му книга) в никакъв случай не подценяват личността на възрожденския историк.

Характерно за повествованията и за двамата, но особено за Бръзицов е снизяването на историческите събития до нивото на битовия семеен анекдот. При него често в различни варианти династическите бракове се представят като наказание. Например:

Исак сключил мир със страшния унгарски цар Бела III, като за наказание приел да се ожени за дъщеря му. (Бръзицов 1928: 43)

При Алексиев:

Изтръпнал от ужас при мисълта за тъща си, Аспарух предпочел сам да действа... (Алексиев 2019: 174)

За Бръзицов е характерно и последователното вмъкване на

народни (или псевдонародни) пословици в текста. Например:

Борил предприел неочаквано гонение срещу богомилите, които с право съчинили по тоя повод известната и до днес подумка: Всичко Мара вта-сала...“ (Бръзицов 1928: 49)

В разказа за Ивайло е вмъкната добродушна пародия на Вазов:

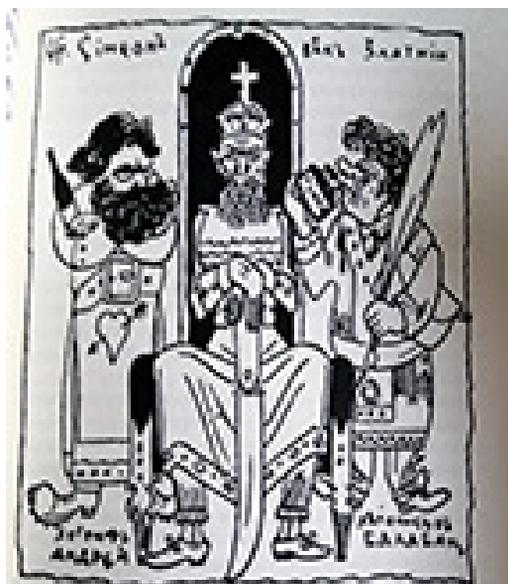
Когато бях свинарче
И свините пасях... (Бръзицов 1928: 55)

Р. Алексиев също безобидно се закача с Вазов, а и с К. Христов, с проф. Александър Балабанов, със скулптура Андрей Николов и др.

Повествованията на Бръзицов и Р. Алексиев се спират на основните моменти от историята на първото и второто българско царство. Може би по-точно е да се каже – на националната митология за този период, предават ги шеговито, без да предлагат

никакви нови акценти или да преобръщат наложените представите за тях. По-кратката история на Бръзицов започва от славяните и прабългарите, минава през основните ханове и царе и спира някъде през османския период.

По-обемната историята на Р. Алексиев поставя сходни акценти, но свършва с края на третото царство. Освен че представя повече исторически лица и събития, Р. Алексиев е и по-радикален като сатирик. Заслужава да се сравни представянето на добре по-

Всичко Мара вта-сала... (Бръзицов 1928: 49)

Илариона гравюра, изобразяваща Кубратовина
в Четирилатна се дият помежду си Пелтний
кого да бие и ой яд плаче

знатата митологема за Кубратовия сноп при двамата. При Бръзицов съветът на умиращия хан е познатият, хуморът се носи от реакцията на синовете:

- Добре, татко, слушаме – отговорили единогласно петимата кубрати-сти и тутакси се разединили. (Бръзицов 1928: 19)

Версията на Р. Алексиев е малко по-различна:

Доходите на Кубрат от съответните плячкосвания не били особено

големи и затова при всяка донесена плячка синовете му се карали кой да дръпне по-голям пай за себе си. кавгите понякога достигали до такъв размер, че в момент на ярост всички дръпвали по една цепеница от товара с дърва, който баща им (бидейки в близки връзки с горските стражари) сечал по контрабанден начин, и почнали да се бият. Веднъж, когато ги заварил в това положение, Кубрат се намесил в кавгата, за да им вземе цепениците. Разярен, че им се бърка в работата, един от синовете халосал баща си по главата, а той получил сътресение на мозъка и паднал в агония. Синовете, без да ги еня, че нанесли смъртен удар на собствения си баща, се събрали край него, за да им разпредели той наследството. (...) В предсмъртна агония той се посвзвел, обвързал дърветата на сноп и казал на синовете си:

- Ето тоя сноп цепеници, поделете ги, както знаете.

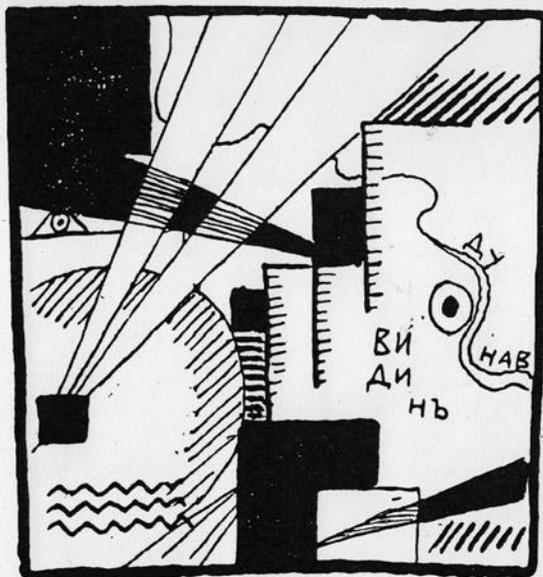
При тия думи хан Кубрат издъхнал. Още неизстинало тялото му, а синовете се спуснали, разграбили дърветата и кавгата се почнала. (Алексиев 2019: 17-19)

Иронията на Р. Алексиев е несъмнено по-остра, преминава в сарказъм, но на практика също не достига до отхвърляне на наложените исторически митове. Той намира други допълни-

IX. Падането на Първото българско царство. Картина, написана експресионистично от зограф Сирак, от която нищо не може да се разбере въпреки доброто желание на историята

към конкретните текстове, илюстрирани в експресионистичен и футуристичен маниер.

XVIII. Избирането на видинския деспот Михаил Шишман за български цар. (Старинна футуристична картина, от която ясно се вижда, че нищо не се разбира.)

телни обекти за незлоблива ирония. Докато Бръзицов се закача с Ив. Вазов, Р. Алексиев (който също не го пропуска) поне на две места пародира модернизма, при това като художник. Начинът, по който са направени две от илюстрациите, от една страна се отличават от другите, а от друга практически няма отношение

Но основния обект на стрелите на Р. Алексиев са политици – Стоян Омарча, Даньо (Стоян Данев), Стефан Стефана (Стефан Стефанов, ВМРО?), Афореско Русинов Совнаркомски (?), „Партия народняци“ (с. 21) „еретика“ Дъно (Дънов), журналистите Данаил Крапча (Крапчев) и Бръшнян (?),

списание „Златорог“ (с. 48), художника Димитър Гюдженев, оперния певец Петър Золотович (с. 77)... В главата за богомилите се открива интересен сатиричен елемент:

Даже когато веднъж бунтар Георгия Димитров и бунтар Базилий Колар искали да ги подкокоросат да направят въстание против болярите, те им отговорили, че майстора го няма.

- Ние сме майсторите – рекли споменатите бунтари.

- Абе вие сте майсторите, ама първи ще офейкате в чужбина, ако не сполучи майсторлъкът ви, и ще ни оставите на произвола на съдбата. („Съдба“ по старобългарски се казва „участък“.) (Алексиев 2019: 68)

При Бръзицов също има една подобна любопитна политическа реплика:

Работите станали дотам лоши, че трябвало гърците да спасяват България от освободителните руски войски. Така, когато Никифор Фока предприел поход срещу България, Петър, по погрешка, се показал храбър и уплашил Фока. Уплашен, Никифор Фока потърсил съюз с русите, които навлезли в България и започнали да опустошават. (Бръзицов 1928: 36)

* * *

По-различен вариант на пародийна история предлага Асен Христофоров. Той е автор на поне два непубликувани и жанрово неопределени текста, които представляват пародийни хроники – едната на Говедарци, а другата – на събитията в България по време на Втората световна война. И двете са богати на народопсихологически наблюдения, и двете стъпват на документални източници, но изграждат фикционален разказ.

Ръкописът „Последните мацакурци. Летописни бележки за едно бивше царско село“ не е датиран и вероятно не е сред последните му произведения. Тематично творбата е част от своеобразния цикъл за Говедарци, а жанрово се приближава до „Хунияда“ - другата пародийна хроника. Сюжетът свършва преди 1956 г., нищо не подсказва за следващите събития, поне не в запазената текст. Това необикновено произведение като че ли обединява различните посоки, в които се развива творчеството на Христофоров и влиза в крайно интересни междутекстови връзки с основната му творба „Мацакурци“ (публикувана по-късно под заглавие „Вуцидей“), недвусмислено заявени и

чрез заглавията, в които присъстват варианти на непопулярното неофициално име на Говедарци, превърнало се в запазена марка на писателя, а, според някои - и в нарицателно.

„Последните мацакурци“ е пародийна история на Говедарци. Христофоров е написал сериозната история на селото в краеведската книга „Искровете“, а един по-сбит вариант тя присъства в пътеводителя „Говедарци и околностите му“. Различни по жанр текстове на Христофоров са посветени и на Самоков, в някои от тях също се споменава Говедарци. При пародийната хрониката авторът очевидно излиза извън рамките на конкретното село и неговото минало и я допълва с един очарователен вариант на популярната през 70-те и 80-те години у нас „народопсихология“. Тук, както и в „Хунияда“ присъства и голямата, националната история, мяркат се фигурите на последните двама царе - Фердинанд и Борис, споменава се „символичната война“. Историческите фигури и събития от времето непосредствено преди и по време на Втората световна война са представени по детайлно в „Хунияда“.

И нещо наистина уникално – близо две десетилетия след смъртта на Христофоров излиза книга от негови прототип, посветена на същия обект - краеведският труд на Димитър Мазганов „Говедарци“, публикуван през 1988 г., също посмъртно. Няма съмнение, че авторът е „даскал Митко Мъзганът“ от ръкописа на Христофоров. Името на писателя, пришелец в селото, естествено липсва в труда на местния краевед. Христофоров обаче споменава своя „колега“ сред познатите си от селото още през 1951 г., по време на разпитите в Държавна сигурност. (Вж. Христофоров 2010)

Пред нас са два разказа, два мита – единият е сериозен, „официален“, политически коректен, другият – пародиен. В единия се представя „своето“, родният край, в другия повествователят недвусмислено заема позицията на пришълеца. Единият се заиграва с „културната интимност“, другият се опитва да си служи с „официалния“ по това време дискурс на локалната история.

„Последните мацакурци“ несъмнено е посветена на първо място на съвременността. Така и започва – с общо представяне на селото и неговите жители, с техните нрави и характер. Но историята на селото има своята древност, своя мит за възникване,

който всъщност не отпраща много назад във времето. Авторът въвежда две легенди за древността на селото. Те, особено втората, представляват преобърнати варианти на познати мотиви от (обработения) фолклор. (Вж. Аретов 2011)

Христофоров предлага няколко епизода за царското време. При тях особено ясно проличава многопосочността на иронията – авторът представя с усмивка и в негативен план както монарха, така и селяните. Фердинанд се държи като надменен и гнуслив цивилизатор сред аборигени, селяните охотно приемат натрапената им роля и се стремят да се възползват от нея. Усилията на цар Борис да помогне на своите поданици са по-искрени, но не и по-успешни поради вродената склонност на мацакурци към злоупотреби.

Въпреки че се занимава подробно с царете и местните управници, Христофоров пропуска един факт от историята на селото, който не може да не му е известен – Мара Малеева е разпределена като участъков лекар в Говедарци (1938-1942), а Тодор Живков „пребивава като нелегален в селата Дъскот, Лесичево, Говедарци“; тук, през 1942 г. е родена и дъщеря им Людмила.

Мазганов прави точно обратното. В главата „Говедарци от времето на капитализма“ прескача всичко свързано с царете (а то спокойно би могло да бъде предадено в духа на историографията от времето на социализма), но не пропуска присъствието на Мара Малеева и Тодор Живков; при него Людмила Живкова също е в немилост и е премълчана. (с. 76-77)

При Христофоров най-разгърнати са епизодите, посветени на следдеветосептемврийската история на Мацакурово, в които съществена роля играе авторът на краеведската книга. Тук сатирата е най-жлъчна, а детайлите повече. Личи си, че писателят е натрупал доста горчивини. Може би и заради това той всъщност повтаря пропагандната митологема от това време, а и от следващите десетилетия, за добрите комунисти, за младите, които ще се разправят с бившите хора, които са заграбили властта и користно се представят за комунисти.

Другата непубликувана и недатирана творба на Христофоров „Хунияда (съвременна хроника) от А. Г. Х.“ „Хунияда“ е напълно фикционално произведение, в което са вплетени много автобиографични и документални елементи. То е написано от името на Абарамбо - зулус, който посещава България, и „реда-

ктирано“ от българина професор Агехев, който носи много от чертите на Христофоров. Представени обикновено с прозвища, в повествованието са въведени редица важни фигури, предимно от политическия живот в България - Дамян Велчев и звенарите, ген. Христо Луков и легионерите, Александър Цанков, приближен до двореца (Станислав Балан?), смъртта на цар Борис III. А един от обектите на авторската пародия е модната през 40-те години „хунска теория“ за произхода на българите, разгърната по това време от Васил Златарски.

* * *

Подходът на Георги Константинов (род 1833) е по-различен. (Да не се бърка с предвоенния авторитетен критик или с високоставения поет от ерата на НРБ.) Авторът на „Антиистория славянобългарска“ е различен и в житейски план. Той не е професионален писател, историк или журналист, по образование е математик, по убеждения – анархист. При него книжовните занимания не стоят на първи план, въпреки че той е автор и на няколко други книги – спомени и трудове за анархизма. Той е запомнен с взривяването на паметника на Сталин в Борисовата градина в София през 1953 г., за който е осъден и хвърлен за десет години в затвора. Според статията за него в Уикипедия „Само това и фактът, че е освидетелстван като душевно болен отърватват Константинов от смъртна присъда.“ По-късно е амнистиран, след години емигрира във Франция, след падането на Берлинската стена се завръща в България.

Житейската съдба и особено анархистичните убеждения на Г. Константинов определят характера на неговата „антиистория“. По замисъл тя е трябвало да обхваща целия период – от времето преди Кубрат до съвременността, но е публикувана само първата част, посветена на началните векове и на първото българско царство. Повествованието на Г. Константинов е най-разгърнато, то също предлага множество съвременни алюзии и „народопсихологически“ разсъждения, но подходът на автора е по-различен най-малко в две отношения.

Първо, той открито се позовава, по-точно критикува и иронизира основни историографски съчинения и в много по-голяма степен въвежда извори, реални или недотам реални. Някои от

тях са снабдени с иронични етикети: „ЧИБИ или ЖИБИ означава червенковски или живковски „източници“ за българската история, подобно ползуваните от старшите научни сътрудници ГИБИ и ЛИБИ гръцки и латински източници.“

Второ, неговата критика несъмнено е най-радикална, тя е насочена към практически всичко в познатата ни българската история – фигури, събития и концепции за тях. Г. Константинов е не по-малко критичен и към другите държави, към техните политики, владетели, устройство, не са пощадени

не само Византия и Русия, но и империята на Карл Велики и всички други, до които достига погледа му. Авторът открито излага анархистичните си идеи, според които държавата (всяка държава) е тиранична, владетелите (Константинов последователно заменя израза „държавен глава“ с държавен задник“) са тирани, собствеността е кражба и пр. Особено остър е към историците, при това към всички – от Паисий през Иречек и Васил Златарски, през Александър Бурмов и всички марксисти, през Димитър Съселов до Иван Дуйчев, Димитър Ангелов, Борислав Примов, Петър Петров, Вера Мутафчиева (иронизирана и като романистка), Васил Гюзелев. Не са пожалени и авторите на исторически романи - Петър Карапетров, Фани Попова-Мутафова, Евгени Константинов, художника Димитър Гюдженов, дори „безкористната патриотка“ Багряна, „безкористния родолюбец и писател“ Талев и пр.

Едно от характерните му обобщения гласи:

В обири и локви кръв се родила регенериращата хидра на българската държава - тази съвкупност от паразитиращи институции на властта, насилието и привилегиите - обградена от проститутиращите с познания, идеи, таланти и гражданска съвест, тълпи от „научни“ сътрудници, артистични шутове, куртизани и... народни интелегенти.

И малко по-долу: „Изворът на всяка власт е локва кръв!“ Или:

Тази криза прочее е нормалното състояние на властта. Тя ще продължи, докато съществуват властниците със съвкупността от привилегии и прийоми на съхраняването им: От забиването на ножа в гърба на конкурента, през ослепяването или пенсионирането му, до намиране на покровителството на някой „велик“ международен бандит.

Според Константинов:

В тринадесетвековната българска история пършивата парламентарна демокрация няма и тринадесетгодишно съществуване. А това е по-малко от 1% от преживяното историческо време. Останалите 99% принадлежат на диктатурата, която се е предreshавала във всички възможни форми — от монархистическата до „пролетарската“.

Тук само посочваме раждането на „духа на нацията“ от държавно организираното насилие.

И пр., примерите могат да бъдат продължени. Преодолявам изкушението да се насоча към множеството жлъчни коментари за политици от комунистическия и посткомунистическия период. Отделно внимание вероятно заслужават илюстрациите на Тодор Цонев, приготвени в характерния му карикатурен маниер. Интересна, но едва ли безспорна е идеята му (на него или на автора) в приложените в края портрети на средновековни владетели да се разпознават лица от най-новата българска история.

* * *

Книгите на Николай Генчев и на Румен Даскалов вероятно са единствените, дело на професионални историци. Основното в книгата на Даскалов е пародията на различните версии за произхода на прабългарите. (Да се готвят траките.) По-късно той се насочва и към други периоди и събития от българската история, като подхода му е подчертано критичен, но не винаги пародиен.

С хумористичните си истории Хр. Бръзицов Р. Алексиев в някаква степен влизат в ролята на шута (но от площада, не от двореца), който забавлява публиката, няма претенцията да я превъзхожда, но все пак ѝ съобщава някакви неща, за които се предполага, че тя не знае или просто би се радвала да чуе.

По-новите издания насочват към един друг проблем. Поне в последните десетилетия най-коментираната творба от жанра е „Краткосмешна история на България“ (1990) на Николай Генчев, основателно виждана като пародия на официалния исторически дискурс. Въпросите за това до каква степен авторът е част от този дискурс, до каква степен той е свързан с новия национализъм, доста последователно остават на заден план. Както впрочем и желанието му да си изгради привлекателен за читателите образ. Същото впрочем може да се каже и неговите спомени, публикувани посмъртно му през 2005 г. като том пети от избраните му съчинения. Те, освен всичко друго, имат пряка връзка с историческите събития, на които авторът е свидетел. Струва ми се, че интересът, с който бе посрещната книгата на Никола Веранов (веднага и всички познаха, че Н. Генчев стои зад този псевдоним) се дължи на медийната популярност на харизматичния историк, както и на това, че мнозина негови по-млади колеги се възприемаха в някаква степен като негови ученици.

Подобни въпроси могат да се зададат и за другите – доколко те (Бръзицов, Р. Алексиев), оставайки критици на съвременните им властници, също се разграничават от характерните за времето популярни форми на национализъм, от желанието да се харесат на публиката. Струва ми се, че в това отношение по-скоро следват духа на времето. Не познавам „Весела история за българския народ“ (1928) на Георги Църковски; няма да се насочвам и към Иван Кулеков (1999), разгледани от Н. Димитрова, но съм склонен да допусна, че същото важи и за тях. Въпреки подчертания патриотичен патос (а може би именно поради него) като пародийни, волно или неволно, звучат и „Български хроники“ (т. 1-4, 2006-2009), на Стефан Цанев.

Хр. Бръзицов, Р. Алексиев и Н. Генчев, така или иначе са утвърдени в някаква сфера автори, докато Георги Константинов не е, поне извън маргиналната общност на анархистите; нещата

са сложни при Ас. Христофоров, не се знае кога е писал своите пародийни истории, но те остават непубликувани дори и когато през 60-те години авторът е допуснат до литературната сцена. Хр. Бръзицов, Р. Алексиев, Н. Генчев, Ив. Кулеков може да са критични към съвременната им власт, но не са поставяни под забрана, в някакъв смисъл те са част от статуквото, докато Г. Константинов и Ас. Христофоров (поне с пародийната му история, а и преди това) са най-малкото маргинални и/или подозрителни фигури, поне като автори на пародийни истории.

Бих добавил, че по различен начин и в различна степен пародийните историци съзнателно градят своите образи. Когато публикуват своите истории Хр. Бръзицов (р. 1901) и Р. Алексиев (р. 1893) са познати на публиката автори, първият главно като журналист, вторият – като журналист, хуморист, художник. Младият Бръзицов вече е автор на три книги, първата („Усмивки. Хумористични разкази“, 1918,) илюстрирана именно от Р. Алексиев. Преди войната Бръзицов е заплашван от ВМРО, след 1944 г. изправен пред Народния съд, осъден е на доживотен затвор и прекарва осем години в затвора, книгите му, естествено, биват забранени. Когато публикува своята история Р. Алексиев е наложена фигура в културния живот на страната, не само с хумористичните си текстове и карикатури, но и като художник, дългогодишен председател на Съюза на дружествата на художниците. Убит през ноември 1944, той е осъден задочно на смърт от Народния съд. И двамата не се нуждаят от налагане на някакво ретуширане на наложения им публичен образ. Друг е въпросът, че този образ има няколко нюанса, няколко варианта, които се допълват. В някаква степен същото може да се каже и за Ас. Христофоров, но не и за Г. Константинов, който е практически непознат на публиката и затова вплита своя образ на политзатворник от времето на НРБ в повествованието. По-особен е случаят с Н. Генчев изключително популярен и историк с огромна харизма и много почитатели, той всъщност е част от иронизирания от него доминиращ исторически дискурс и още тука, а по-късно още по-категорично гради образа си на инакомислещ, бидейки функционер на БКП. Впрочем, по времето, когато излезе „Краткосмешна история на България“ и непосредствено след това Н. Генчев навлезе в политиката като лидер последователно на две националистически партийни формации с кратък живот,

за които днес трудно се намират сведения. Втората от тях бе основания през 1991 г. „Български конституционен форум“, а и двете в някаква степен по-скоро следваха определен официален (поне за предвоенния период) исторически дискурс, бяха част от усилията той да бъде възстановен, и, поради това, са твърде различни от усилията да се пародира някаква представа за миналото на българите. Пародиите като че ли останаха за литературата – поетите от четворката от „Литературен вестник“, белетристите Милен Русков, Алек Попов; изброяването може да бъде продължено, надявам се, че появата на други значителни творби предстои.

Литература

- Алексиев 2019: Алексиев, Райко. Хумористична история на българите. (1 изд. 1937) София, Българска история. [Aleksiev Rayko 2019. Humoristichna istoriya na balgarite. (1 izd. 1937) Sofiya, Balgarska istoriya.]
- Аретов 2011: Аретов, Николай, Асен Христофоров: От Лондон до Мацакурци през Белене. София: Кралица Маб, 2011. [Aretov, Nikolay 2011. Asen Hristoforov: Ot London do Matsakurtsi prez Belene. Sofiya: Kralitsa Mab, 2011.]
- Бръзицов 1928: Бръзицов, Христо. Хумористична история на българите. Библиотека за всички № 14. София: Книгоиздателство Ив. Г. Игнатов & синове, (предишно изд. 1890 ?). [Brazitsov, Hristo 1928. Humoristichna istoriya na balgarite. Biblioteka za vsichki № 14. Sofiya: Knigoizdatelstvo Iv. G. Ignatov & sinove, (predishno izd. 1890 ?).]
- Генчев 1990: Вранов, Никола (Николай Генчев). Краткосмешна история на България. София: Унив. изд. Климент Охридски. [Veranov, Nikola (Nikolay Genchev) 1990. Kratkosmeshna istoriya na Bulgariya. Sofiya: Univ. izd. Kliment Ohridski.]
- Константинов 1991: Георгиев, Георги Константинов. Антиистория славянобългарска. (1 изд. Париж, 1986). София, Изд. авт. [Georgiev, Georgi Konstantinov 1991. Antiistoriya slavyanobalgarska. (1 izd. Parizh, 1986). Sofiya, Izd. avt.]
- Даскалов 2011: Даскалов, Румен. Чудният свят на древните българи. София: Гутенберг. [Daskalov, Rumen 2011. Chudniyat svyat na drevnite balgari. Sofiya: Gutenberg.]
- Димитрова 2021: Димитрова, Нина. Хумористичните истории на България. – NotaBene, 52. [Dimitrova, Nina 2021. Humoristichnite

istorii na Bulgariya. – NotaBene, 52] http://notabene-bg.org/read.php?id=1108&fbclid=IwAR1tsx5unpTIPPMlaXhYuyykhL4psPTC_F3uzY7HehzbPfgSWSjjAFrvdSo

Христофоров 2010: Христофоров, Асен. Избрани произведения и документи. Обща редакция и въстъпителна студия Р. Аврамов. Т. 3. София: БНБ, 2010. [Hristoforov, Asen 2010. Izbrani proizvedeniya i dokumenti. Obshta redaktsiya i vstapitelna studiya R. Avramov. T. 3. Sofiya: BNB, 2010.]

Христофоров 2012: Христофоров, Асен. Избрани съчинения. Т. 1. Съст. Николай Аретов. София: Кралица Маб. [Hristoforov, Asen 2012. Izbrani sachineniya. T. 1. Sast. Nikolay Aretov. Sofiya: Kralitsa Mab.]